

Jaarverslag lectoraat Kunsteducatie 1 januari tot en met 31 december 2018 Melissa Bremmer en Emiel Heijnen

Het lectoraat beschouwt kunsteducatie als een zelfstandig vakgebied waarin het actuele expertise ontwikkelt voor iedereen die betrokken is bij kunsteducatie: voor docenten, kunstenaars, opleiders, wetenschappers en beleidsmakers, binnen het funderend onderwijs tot beroepsonderwijs, culturele instellingen en de publieke (digitale) ruimte. Kunsteducatie betreft daarbij alle vormen van educatie waarbij kunst als doel, middel of als één van de disciplines binnen een interdisciplinaire samenwerking wordt ingezet.

1. Onderzoeklijnen

Het lectoraat heeft voor de periode 2017-2020 drie onderzoeksthema's gedefinieerd die relevant en urgent zijn voor het binnen- en buitenschoolse kunsteducatieve veld. Deze thema's zijn: interdisciplinariteit, sociaal engagement en curriculum ontwerp.

Zie: <https://www.ahk.nl/lectoraten/educatie/>

1.1 Interdisciplinariteit

Het lectoraat wil onderzoek stimuleren naar interdisciplinair (kunst)onderwijs met als doel het kunsteducatieve veld innovatieve voorbeelden van onderwijs aan te reiken en om bij te dragen aan de theorievorming rondom interdisciplinair kunstonderwijs. Het gaat daarbij om samenwerking binnen de kunsten of met een vakgebied buiten de kunsten.

Onderzoeken

Afgerond: 'Co-teaching in het kunstonderwijs' door Ellen van Hoek

Dit onderzoek evalueerde de pilot-module 'Co-teaching in het kunstonderwijs' die docentopleiders van de AHK en de Pabo HvA samen ontwierpen, en uitvoerden met studenten. *Dit onderzoek werd medegefinancierd door Mocca.*

Afgerond: 'Singewing space' door Melissa Bremmer, Luc Nijs (Universiteit Gent), Jaco van den Dool (Codarts), Anne Nigten en David Jonas (The Patching Zone), Joep Annegarn en Piem Wirtz (CKC-Zoetermeer)

Het doel van dit designonderzoek was om de interactie met de computer lichamelijker en socialer te maken dan deze nu is, en daarmee een nieuwe kijk op blended learning binnen muziekonderwijs te ontwikkelen. *Dit onderzoek werd medegefinancierd door Regieorgaan SIA (onderdeel van NWO).*

Lopend: Transdisciplinaire ontwerplabs 2.0 door Kirsten van Muijen en Femke Wubbels

In dit ontwerponderzoek wordt de theorie uit 'Transdisciplinaire ontwerplabs' van Groenendijk en Heijnen in de praktijk gebracht in groep 5/6 van het PO en klas 2 bèta mavo van het VO. De volgende onderzoeksvraag staat centraal: 'Op welke manieren kunnen leerlingen 21e eeuwse vaardigheden ontwikkelen tijdens het werken aan levensechte, transdisciplinaire problemen op het snijvlak van kunst, wetenschap en techniek?' *Dit onderzoek wordt mede mogelijk gemaakt door het lectoraat Leiderschap in Onderwijs en Opvoeding van Windesheim Flevoland.*

1.2 Sociaal engagement

Het lectoraat onderzoekt op welke wijze kunst en kunsteducatie ruimte kunnen bieden aan maatschappelijke reflectie en persoonlijke ontwikkeling van leerlingen en cursisten. Daarnaast onderzoekt het lectoraat hoe de inclusie en toegankelijkheid van kunsteducatie vergroot kan worden.

Onderzoeken

Afgerond: 'Multimodaliteit in het muziekonderwijs aan kinderen met een beperking' door Vincent Lamers, Carolien Hermans en Melissa Bremmer

In een multiplecase-studie werden vier muziekpraktijken onderzocht die allen 'muziekbelevingslessen' toepassen, ook wel Beleven in Muziek (BiM) genoemd.

Lopend: 'Muziek is Meer in het SO' door Marijke Smedema

In dit onderzoeksproject wordt een nieuw leerlingvolgsysteem, met passende muzikale activiteiten, ontwikkeld waarbij de sociaal-emotionele ontwikkeling in muziek een belangrijke plaats krijgt. *Dit onderzoeksproject wordt bekostigd door het LerarenOntwikkelfonds (LOF).*

Lopend: 'Dans en Ouderen: Belevenis en Betekenis' door Roos van Berkel, Nita Liem, Damar Lamers en Jimat Pelupessy

Dit etnografisch onderzoek verdiept zich in vrijetijdscdans onder ouderen met verschillende culturele achtergronden. De hoofdvragen zijn: wat is de belevenis van dans voor ouderen? Wat voor rol speelt hun culturele achtergrond daarbij? En: hoe brengt de docent de groep bij elkaar, en hoe speelt hij of zij in op de verschillende culturele achtergronden binnen de groep?

Lopend: Ritmisch Dynamisch Transcultureel Dansonderwijs in het primair onderwijs door Faizah Grootens en Ise Verstegen

De ritmisch dynamische lesbenadering is een tool voor het vormgeven van het transcultureel onderwijs. In een actie-onderzoek wordt gekeken hoe deze ritmisch dynamische benadering toegepast kan worden in het dansonderwijs van het primair onderwijs.

Lopend: Dealing with the real stuff: activistische kunst in het VO door Nathalie Roos.

Dit ontwerponderzoek richt zich op de vraag of activistische kunst ruimte kan bieden voor een kritische reflectie op de maatschappij en of leerlingen vaardigheden opdoen op met betrekking tot kritisch denken, samenwerken en het bieden van weerstand.

Lopend: Transformatief leren in het beeldend onderwijs door Melvin Crone

Een leertheorie die handvatten biedt voor het vormgeven van onderwijs waarin persoonsvorming centraal staat is transformatief leren. In dit ontwerponderzoek wordt in samenwerking met docenten uit het voortgezet onderwijs op zoek gegaan naar hoe transformatief leren toegepast kan worden in het beeldend onderwijs. *Dit onderzoek wordt mede mogelijk gemaakt door de Breitner Academie.*

1.3 Curriculum ontwerp

Onderzoek door docenten dat gericht is op het innoveren of actualiseren van kunstonderwijs levert een drievoudig effect op: het levert actuele lessen en curricula op, onderwijsvernieuwing wordt gestuurd vanuit een doorlopend proces waarin theorievorming en praktijk elkaar afwisselen, daarnaast ontwikkelen docenten onderzoeks- en ontwerpvaardigheden.

Onderzoeken:

Lopend: 'Teaching Dance in the 21st Century' door John Taylor en Angela Linssen

In samenwerking met Joyce Brouwer (VU) wordt ontwerponderzoek gedaan naar een professionaliseringscursus voor HBO dansdocenten ontworpen op basis van de theorie van Change Environment. *Dit onderzoek wordt mede mogelijk gemaakt door de Academie van Theater en Dans.*

Lopend: Componeren in het primair onderwijs door Reinhard Findenegg

Doel van dit ontwerponderzoek is om op basis van literatuuronderzoek kenmerken van authentiek compositieonderwijs voor in de bovenbouw van het PO te formuleren en praktische ervaring op te doen met het ontwerpen en begeleiden van compositie opdrachten die eraan voldoen.

Lopend: De esthetische ervaring delen door Nadiëh Graumans-Tigchelaar.

In dit ontwerponderzoek wordt een nieuwe gespreksmethode ontworpen, samengesteld uit de krachtigste elementen van de Methode van Barrett en het Socratisch gesprek. Er wordt onderzocht of de nieuwe techniek geschikt is om in groepsverband met kinderen te praten over verbeelding, verbinding, emotie en wereldbeeld naar aanleiding van een voorstelling.

Lopend: Gaming@Theatre education door Corina Lok

In dit ontwerponderzoek worden gameprincipes gebruikt om innovatieve vormen van theatereducatie te ontwikkelen.

1.4 Afgerond promotieonderzoek

Marieke Hoekstra (Breitner Academie en Master Kunsteducatie) deed promotieonderzoek naar 'De kunstenaar docent' aan de University of Chester (promotor: Prof. Jeff Adams). Het doel van het onderzoek was om door kleinschalige, interpretatieve analyse van de praktijken van kunstenaardocenten, de betekenis te onderzoeken van kunstenaardocenten voor een democratische/pedagogische praktijk. *Dit onderzoek werd mede mogelijk gemaakt door een AHK promotievoucher.*

Zie voor publicaties: <https://www.ahk.nl/lectoraten/educatie/publicaties/>

2. Kwaliteit van het onderzoek

- Praktisch relevant: Alle onderzoekers in het lectoraat zijn ingegaan op actuele vraagstukken uit de praktijk van de kunsteducatie en/of zijn werkzaam in de praktijk. Zie doorwerking in paragraaf 4.
- Methodisch grondig: Alle onderzoekers hebben hun methodologie beschreven in de onderzoeksopzet en in het onderzoeksverslag. Zij expliciteren daarbij altijd de maatregelen ter verhoging van de procedurele validiteit en – betrouwbaarheid.
- Ethisch verantwoord: Onderzoekers in de onderzoeksgroep zijn formeel akkoord gegaan met de gedragscode praktijkgericht onderzoek van het HBO.
- Iedere onderzoeker die zijn onderzoek heeft afgerond, heeft deze aan de hand van het evaluatieformulier van het lectoraat geëvalueerd.
- De onderzoeksleden hebben bijscholing gekregen op het gebied van *onderzoeksinstrumenten* en *data-analyse* door Nathalie Roos.
- Sanne Kersten heeft bijscholing gevolgd (Evers Research en Training) wat betreft *interviewen* en *data-analyse* zodat zij als onderzoeksassistent kan fungeren.

3. Organisatie van het lectoraat

3.1 Organisatie lectoraat en onderzoeksgroep

De onderzoeksleden van de onderzoeksgroep bestond in 2018 uit:

- Docent dans: Faizah Grootens en Ise Versteegen
- Docent muziek: Reinhard Findenegg, Kirsten van Muijen (alumna Master Kunsteducatie)
- Docent beeldend: Marike Hoekstra (promotieonderzoek), Melvin Crone
- Master kunsteducatie: Nathalie Roos (alumna Master Kunsteducatie)
- Alumna Master Kunsteducatie: Nadieh Tigchelaar

The Breakfast Club

Tijdens de The Breakfast Club, een onderzoekspitch, presenteerden docenten van de AHK hun onderzoeksidee aan het lectoraat. Op grond van deze pitch besloten de lectoren de volgende onderzoekers toe te laten tot het lectoraat in 2019:

- Muziek: Michel Hogenes en Anouk Diepenbroek (Soundlab)
- Docent Dans: Damar Lamers en Jelle van der Leest
- Docent beeldend: Marike Hoekstra

3.2 Interne netwerken binnen de AHK die bijdragen aan de activiteiten van het lectoraat

Relatie master Kunsteducatie

Onderzoek: Het onderzoeksthema van de Master Kunsteducatie (MaKe) sluit aan bij één van de onderzoeksthema's van het lectoraat. In 2018-2019 is het thema voor de MaKe 'Interdisciplinariteit'. Doordat de onderzoeksthema's van het lectoraat en de MaKe op elkaar aansluiten kan er 'massa' gecreëerd worden rondom een onderwerp. De lectoren fungeren als feedbackgevers en mede-beoordelaars van de onderzoeken.

Adviseur: De MaKe is in bestuurlijke en organisatorische zin ondergebracht bij de Breitner Academie maar het inhoudelijk-strategisch beleid op hoofdlijnen is gedelegeerd aan een programmaraad om de interdisciplinariteit van de master te borgen. De programmaraad bestaat uit de directeuren van de verschillende academies. De lectoren treden op als *adviseurs* van deze raad en dragen daarmee bij aan de inhoudelijke aansturing van de MaKe.

Relatie Artist in Residence programma

Het Artist in Residence programma (AIR-programma) is een stimuleringsprogramma dat ruimte biedt om kunstenaars uit te nodigen die het onderwijs aan de hogeschool kunnen bezielen. In 2018 was de Mexicaans-Amerikaanse kunstenaar en docent Jorge Lucero van februari tot en met Artist in Residence (AIR) bij het lectoraat Kunsteducatie om met studenten van de vier docentenopleidingen van de AHK zijn radicale visie op de (kunst)educatieve praktijk te delen.

Relatie Bachelor docentenopleidingen

Iedere 6 weken neemt één van de lectoren deel aan het 'studieleiders overleg docentenopleidingen' (SLOD).

3.3 Externe netwerken die bijdragen aan de activiteiten van het lectoraat

Amsterdam Research Institute of the Arts and Sciences (ARIAS)

Het lectoraat participeert in ARIAS. In dit netwerk nemen onderzoekers van de AHK, UvA, VU, HvA en Gerrit Rietveld Academie deel en het doel ervan is het bevorderen, bundelen en versterken van onderzoek op het terrein van en in de kunsten. De lectoren hebben, als penvoerders, samen met ARIAS de NRO-aanvraag *ArtsSciences pressure cookers: interdisciplinarity as design strategy* ingediend. Ondanks dat de aanvraag als 'zeer goed' is beoordeeld, is de subsidie niet toegekend. Er wordt gekeken of de aanvraag in 2019 opnieuw ingediend kan worden.

Onderzoekersnetwerk voor cultuureducatie en cultuurparticipatie van het LKCA

De lectoren zijn lid van het onderzoekersnetwerk voor cultuureducatie en cultuurparticipatie van het LKCA. Dit is een nationaal netwerk met hoogleraren, lectoren en onderzoekers die zich bezighouden met cultuureducatie en –participatie.

ENO

De lectoren zijn lid van *The European Network of Observatories in the Field of Arts and Cultural Education* (ENO). Samen met het LKCA en de Radboud Universiteit vormen zij het Nederlandse Observatory binnen het ENO-netwerk. Samen met deze ENO-partners organiseerde het lectoraat in het kader van Unesco International Arts Education Week het evenement *Cultuureducatie: een vreedzaam strijdtoneel* en het symposium *Teacher as conceptual artist*.

Communicatie interne en externe netwerken

Het lectoraat heeft in 2018 twee digitale nieuwsbrieven uitgestuurd waarin de activiteiten en publicaties van het lectoraat zijn opgenomen. Daarnaast is de conferentie My Music Ability als good practice opgenomen in de nieuwsbrief van de British Council, stond er een interview met Jorge Lucero in de nieuwsbrief van FramerFramed, heeft het LKCA het ontwerpmodel van Emiel Heijnen onder de aandacht gebracht, en werd verslag gedaan van de lezing 'The pedagogical body of singing teachers' van Melissa Bremmer in het Duitse journal voor zangpedagogen 'Vox Humana'.

- <http://www.disabilityartsinternational.org/blogs/2018/my-music-ability-inclusive-music-teaching>
- <https://framerframed.nl/dossier/report-symposium-teacher-as-conceptual-artist/>
- <https://framerframed.nl/dossier/interview-jorge-lucero/>
- <https://www.lkca.nl/artikelen/interview-wilke-van-der-molen>

4. Doorwerking van het lectoraat

4.1 Doorwerking naar de beroepspraktijk

De beroepspraktijk initieert vragen, neemt deel aan- of voert onderzoek mede uit.

Het onderzoek van Nadieh Tigchelaar is mede geïnitieerd door haar werkgever Theater Zonnevanck.

Workshops en nascholing van de beroepspraktijk

Het lectoraat heeft verschillende workshops gegeven.

- De lectoren hebben workshops gegeven aan op Hamidrasha faculty of arts, Beit Berl, University, Tel Aviv, Israël over authentieke kunsteducatie.
- Emiel Heijnen gaf een presentatie en workshop voor docenten en educatoren deelnemend aan de Professionele Leergemeenschap van Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam: 'Hoe ontwerp je realistische kunstzinnige leeromgevingen'
- Presentatie en workshop Emiel Heijnen op Helen Parkhurst Dalton school (studiedag team)
- Vincent Lamers heeft nav zijn onderzoek de workshops 'De multimodale muziekbubbel' gegeven aan docenten muziekschool Amsterdam-Noord en aan docenten bij CultuurmijOost.

Het lectoraat was op verschillende manieren betrokken bij de *nascholing* van de beroepspraktijk. Emiel Heijnen gaf les bij de nascholing *CKV verdiept* van de MaKe en 'Teach the teacher' bij het Stedelijk Museum, Vincent Lamers gaf mede op basis van zijn onderzoek de nascholingscursus *Muziekbeleving in het Speciaal Onderwijs* van het Conservatorium van Amsterdam, op basis van het onderzoek van Ellen van Hoek (Met meer handen in de klas meer muziek) gaf Aslan een training over co-teaching.

Zie:

- <https://www.ahk.nl/opleidingen/master/kunsteducatie/nascholing/ckv-verdiept/>
- <https://www.conservatoriumvanamsterdam.nl/studie/na-en-bijscholing/muziekbeleving-in-het-speciaal-onderwijs/>
- <https://www.aslanmuziek.nl/training/co-teaching-in-de-muziek-talent-express/>

Educatieve tools voor de beroepspraktijk

Het lectoraat heeft educatieve tools ontwikkeld voor de beroepspraktijk: checklist voor muzieklessen Beleven in Muziek, bronnenbank ArtsSciences, voorbeeld van transdisciplinaire lessen, voorbeelden van 'Modes of operation for teachers as conceptual artists'.

Advies aan het beroepsveld

Dit jaar gaven de lectoren advies bij:

- de nieuwe competentieset/kennisbasis van de kunstdocentopleidingen (KVDO)
- de ontwikkeling van de vakvisies en grote opdrachten voor Curriculum.nu
- het rondetafelgesprek met minister van Engelshoven over Inclusieve kunsteducatie
- toets nieuwe opleiding Educatieve master in de muziek en podiumkunsten te Vlaanderen

Redacties in vakbladen en journals

Emiel Heijnen is lid van de redactieraad van het onderzoekstijdschrift Cultuur + Educatie (LKCA) en van de *Journal Visual Arts Research* (Urbana Champaign, USA). Melissa Bremmer is lid van de European panel of reviewers of MERYC en lid van de editorial board van de *International Journal of Music in Early Childhood*.

4.2 Doorwerking naar de professionalisering van docenten en het onderwijs van de AHK

Innovatie van het onderwijs

Op verzoek van het CvB hebben de lectoren een plan ontwikkeld voor Kwaliteitsimpulsmiddelen van 50.000 euro, specifiek voor interdisciplinair onderwijs aan de educatieve opleidingen van de AHK. Dit tweejarige plan is in overleg met de studieleiders van de betreffende opleidingen tot stand gekomen. In 2018 zijn uitgevoerd:

- *Brandt*, een interdisciplinair artistiek 24uurs maakproject voor alle tweedejaars studenten van de docentenopleidingen dans, muziek theater en docent beeldende kunst en vormgeving;
- Jorge Lucero – teacher as conceptual artist. Een interdisciplinaire artist in residence voor een groep van circa 15 studenten van alle docentenopleidingen;
- *MaKe Ankerproducten*. Ankerproducten (empirische onderzoeken van studenten die fungeren als benchmarks voor het bepalen van het Masterniveau) verhogen de betrouwbaarheid van de beoordeling van onderzoeken

In 2019 wordt Brandt II uitgevoerd.

Onderwijs in de Bachelor, Masteropleidingen van de AHK

Onderzoeken in het AHK-onderwijs	Master	Bachelor
Herdruk Remix je curriculum!	module Kunsteducatief ontwerpen	(Breitner Academie) module De digitale kunstdocent
De multimodale muziekbubbel		(Opleiding Docent Muziek) Afstudeerrichting Speciaal onderwijs
The educational model "Rhythms around the world"		(Opleiding Docent Muziek) Module Muziek, cultuur en onderwijs
Teamplayers		(alle bachelor docentenopleidingen) Module co-teaching in het PO

Lectoren verzorgen onderwijs	Master	Bachelor
Onderzoeksvaardigheden	Master Muziek	Breitner Academie

doceren		
Onderzoeksbegeleiding geven		Opleiding Docent Muziek en Breitner Academie (afstudeeronderzoeken)
Beoordelaars	Onderzoekspresentaties, literatuuronderzoek en empirisch onderzoek van de MaKe Jurylid de eindpresentatie van de winterschool 'Artis in de Antropoceen' (Master studenten van de Reinwardt Academie).	Paper (Opleiding Docent Muziek) en ontwerponderzoek (Breitner Academie)
Coaches	MaKe studenten hebben samen met de lectoren een panel verzorgd bij de LKCA-conferentie en InSea (zie presentaties). Daarnaast zijn MaKe-studenten meegeweest naar Beit Berl om samen met de lectoren workshops te geven.	
Begeleiding onderzoeksartikelen ism Jappe Groenendijk	Ellen Oosterwijk, Harmke Datema, Priya Keet, Madeline Hageman en Marloes Nieuweboer.	
Ontwikkelaars	De lectoren zaten in de ontwikkelgroep van de 'Ankerproducten empirisch onderzoek' van de MaKe-studenten'	

(Onderzoeks)projecten van het lectoraat uit 2018 die hun weg vonden naar het onderwijs en nascholing van de AHK		
Keuzevak 'Teacher as conceptual artist'		Alle bachelor/docentenopleidingen
AIR 'My Music Ability'		Opleiding Docent Muziek 4 ^e jaars
Teampayers		Alle bachelor docentenopleidingen
Designathon Robot Love		Bachelors van de AHK, Ipabo, Teacher College Zwolle en Tilburg
Dance teachers of the 21st century		Nascholing voor HBO-docenten dans

4.3 Doorwerking naar de kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Lectorenplatform

Om het onderzoeksthema 'Interdisciplinariteit' kracht bij te zetten is in 2017 het lectorenplatform *Onderwijs op het snijvlak van kunst, wetenschap en technologie* aangevraagd bij SIA-RAAK en gehonoreerd. Dit jaar is de themabijeenkomst 'Mentaliteit' georganiseerd, een presentatie op de conferentie Balance/Unbalance gegeven, een Designathon voor pabo, beeldende docent-studenten en techniekstudenten ism RobotLove, Designathon works en het kunstenaarsduo Lancel&Maat, een werkbijeenkomst voor het ontwikkelen van een onderzoeksagenda en er is een online bronnenbank met ArtsSciences voorbeelden gelanceerd.

Zie: <https://www.ahk.nl/lectoraten/educatie/lectorenplatform-okwt/>

Organiseren van conferenties, symposia en projecten

In 2018 organiseerde het lectoraat achtereenvolgens:

- De conferentie My Music Ability waarin inclusief (buitenschools) muziekonderwijs centraal stond. Gastsprekers o.a. Drake Music (Engeland), Unlimited Potential (Engeland), Resoonari (Finland), My Breath My Music (NL);
- Het evenement Cultuureducatie als vreedzaam strijdtoneel met lezingen over culturele diversiteit in cultuureducatie door van Özcan Akyol ('Eus'), John Johnston (ArtEZ), Marlous Willemsen (Rheinwardt Academie), en Nieuwkomers van Theatergroep Greppel;
- Het symposium Teacher as conceptual artist waarin de visie van Jorge Lucero, dat de educatieve praktijk van een docent tevens zijn/haar kunstpraktijk kan zijn, werd belicht door lezingen en workshops. Sprekers: Jorge Lucero, Frank Koolen en Marike Hoekstra;
- De prijs 'De kunst van het ontwerpen'. De hedendaagse educatieve praktijk vraagt om docenten die vanuit een persoonlijke visie onderwijs kunnen ontwikkelen en vormgeven. Het LKCA, KVDO en het lectoraat hebben daarom de prijs 'De Kunst van het Ontwerpen' voor bachelor studenten van de kunstdocentenopleidingen in leven geroepen.

Zie: <https://www.ahk.nl/lectoraten/educatie/conferenties-en-projecten/>

Overzicht presentaties lectoraat 2018

- Emiel Heijnen: Presentatie en workshop aan de Professionele Leergemeenschap van Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam: 'Hoe ontwerp je realistische kunstzinnige leeromgevingen'
- Emiel Heijnen: Presentatie 'Remix je curriculum', Dag van Taal, Kunsten en Cultuur (Groningen)

- Melissa Bremmer: AEC 'INTERactive environment for MUSIC learning and practising' (Milaan, Italië: co-presentatie met Jaco van den Dool en Luca Nijs 'SingewingSpace: inspired by technology, driven by pedagogy')
- Panel sessies Lectoraat Kunsteducatie op de onderzoeksconferentie van het LKCA (Amersfoort):
  - Multimodaliteit in muziekeducatie o.l.v. Melissa Bremmer
    - Melissa Bremmer: 'De rol van het lichaam bij het doceren van muziek'
    - Maarten Bos: 'Het effect van non-verbale signalen in een schoolkoor'
    - Vincent Lamers: 'De multimodale muziekbubbel'
  - Alfanerds! Interdisciplinaire educatie op het snijvlak van kunst, wetenschap en technologie o.l.v. Emiel Heijnen
  - Monique Pijls (lector Didactiek van de Bètavakken, HvA): 'Waarom nerds iets met'
    - kunst willen
    - Emiel Heijnen (lector Kunsteducatie, AHK) 'Waarom alfa's iets met wetenschap en technologie willen'
    - Michiel Koelink (senior docent / labcoördinator ArtechLAB Amsterdam, AHK) 'Design challenges'
- Emiel Heijnen: KCR (Rotterdam): presenteert samen met Barend van Heusden 'Fight the power! Kunstonderwijs als arena voor 'vreedzaam vechten''
- Marike Hoekstra: onderzoeksconferentie LKCA (Amersfoort): 'Artist-Teachers and democratic pedagogy'
- Marike Hoekstra nam op uitnodiging van de internationale onderzoeksgroep Arts Based Educational Research in Tate Liverpool deel aan het Tate Exchange project: 'From Mittens to Barbies'
- Vincent Lamers: presentatie 'De multimodale muziekbubbel', conferentie 'My Music Ability'
- Melissa Bremmer: co-presentatie met Joyce Brouwer "Toetsen en beoordelen: inzoomen op de Master Film van de AHK", Conferentie Toetsen en Examineren in het HO
- Presentaties en workshops aan de Beit Berl University, Hamidrasha The faculty of arts (Tel Aviv, Israël):
  - 'Authentic arts education in interdisciplinary artistic contexts' lezing door Melissa Bremmer en Emiel Heijnen
  - 'Guerilla-design your curriculum!' Workshop door Harmke Datema-Chang, Emiel Heijnen en Melissa Bremmer
  - 'Pink is voor Girls' Workshop door Neelke Jacobs, Rivka Worms en Wieke Tesseling
- Diane Carp: keynote 'The Self-Reflecting Student', Teaching Artistic Research, University of Applied Arts Vienna (Wenen, Oostenrijk)
- Melissa Bremmer: co-presentatie met Jaco van den Dool en David Jonas 'The concept of Singewing Space', International Association for the study of popular music (Rotterdam)
- Marike Hoekstra: presentatie 'ROOM 13 als democratische pedagogische praktijk', Symposium Teacher as Conceptual artist (AHK)
- Emiel Heijnen: presentatie en workshop 'Remix! Your curriculum', Helen Parkhurst Daltonschool (Almere)
- Emiel Heijnen: presentator de Kunst van het ontwerpen, Utrecht
- Panel sessies Lectoraat Kunsteducatie met master Kunsteducatie op InSea, Helsinki, Finland:
  - Panel 'Interdisciplinary arts education from an authentic perspective' o.l.v. Melissa Bremmer
    - Melissa Bremmer: 'Interdisciplinary authentic arts education'
    - Madeline Hageman en Saskia van Broekhoven: 'The art of doubt'
    - Madeline Hageman en Marloes Nieuweboer: 'Creativity in design-based learning processes'
  - Panel: Alfanerds! Art-science collaboration in education o.l.v. Emiel Heijnen
    - Emiel Heijnen: 'Transdisciplinary educational design labs'
    - Neelke Jacobs and Wieke Teselink: 'Creativity in art and science'
    - Annelies den Boon en Maarten Koole: 'Fabulous Fungus'
- Marike Hoekstra: presentatie 'Implications of the artist teacher on pedagogical practice', InSea, Helsinki, Finland
- Melissa Bremmer: ISME, preconference music in special education and music therapy (Salzburg, Oostenrijk): co-presentatie met Adri Schreuder 'My Music ability. Music teacher education and disability'

- Vincent Lamers: ISME, preconference music in special education and music therapy (Salzburg, Oostenrijk): 'The music bubble'
- Melissa Bremmer: lezing 'The pedagogical body of singing teachers', Eurovox (Den Haag)
- Melissa Bremmer: presentatie 'My Music Ability'. Inclusief muziekonderwijs aan de Opleiding Docent Muziek, master Kunsteducatie, AHK
- Vincent Lamers: workshop 'De multimodale muziekbubbel' voor docenten muziekschool Amsterdam-Noord
- Melissa Bremmer: lezing 'My Music Ability. Music teacher education and disability', European Conference Sharing Arts & Heritage (Leeuwarden)
- Marike Hoekstra: Presentatie op ELIA Conferentie, Codarts/Willem de Kooning Academie, Rotterdam
- Marike Hoekstra: Paperpresentatie op Conference Global Critical Pedagogies, Universiteit van Amsterdam
- Marike Hoekstra: Presentatie 'Implications of the artist teacher on pedagogical practice', Raad van Advies, Breitner Academie
- Marike Hoekstra: Paperpresentatie tijdens NSEAD Artist Teacher Conference, OxfordBrookes University, Oxford, Engeland
- Ellen van Hoek: presentatie 'Coteaching in arts education in primary education', Conference Border Crossings: Professional Development in the 21st Century (Birmingham, UK)
- Emiel Heijnen: lezing 'Remix! Je curriculum', HKU (Utrecht)
- Emiel Heijnen: lezing 'Vakspecifiek of vakkenintegratie?', Conferentie Cultuureducatie met kwaliteit, FCP (Amersfoort)
- Emiel Heijnen: presentatie 'Socially engaged arts', HKU, faculteit design, fotografie en illustratie (Utrecht)

Overzicht publicaties lectoraat 2018

- Bremmer, M., & Schreuder, A. (2018). The educational model "Rhythms around the world": student-teachers learn to transmit traditional music to pupils in primary and secondary education. In B.W. Leung (ED.), *Traditional music in the modern world: Identity, transmission, evolution, and challenges* (pp. 75-88). Dordrecht, The Netherlands: Springer.
- Bremmer, M. & Van Miert, M. (2018). Waarom kunnen nog niet alle mensen met een beperking terecht bij een muziekdocent? *Cultureel Kapitaal*, LKCA. Van: <https://www.lkca.nl/cultureel-kapitaal/waarom-kunnen-nog-steeds-niet-alle-mensen-met-eenbeperking-terecht-bij-een-muziekdocent>
- Bremmer, M., Heijnen, E., & Lucero, J. (2018). School as material - Modes of operation for teachers as conceptual artists. In S. Blom, M. Hermsen, F. Uiterwaal, B. Verveld (Eds.), *Researching the arts* (pp. 38-51). Amsterdam, NL: Amsterdam University of the Arts.
- Groenendijk, T. & Heijnen, E. (2018). *Transdisciplinaire ontwerplabs. Een ontwerponderzoek naar lesmateriaal op het snijvlak van kunst, wetenschap en technologie*. Amsterdam, NL: Lectoraat Kunsteducatie, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.
- Heijnen, E., & Groenendijk, T. (2018). Als ik later groot ben, word ik...kunstschapper of technosigner... *Cultureel Kapitaal*, LKCA. Van: <https://www.lkca.nl/cultureel-kapitaal/als-iklater-groot-ben>
- Hoek, van E. (2018). *Teamplayers. Co-teaching in het kunstonderwijs in het primair onderwijs*. Amsterdam, NL: Mocca, Expertisecentrum Cultuuronderwijs ism lectoraat Kunsteducatie.
- Hoekstra, M. (2018). *Artist teachers and democratic pedagogy; Drakakas and thirdspace*. (Doctoral dissertation)
- Lamers, V., Hermans, C., & Bremmer, M. (2018). *De multimodale muziekbubbel. Muzieklessen in het speciaal onderwijs aan leerlingen met een ernstige beperking*. Amsterdam, NL: Lectoraat Kunsteducatie, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.
- Lamers, V. (2018). Beleving in muziek met alle zintuigen. *De Pyramide*, 72(4), 10-14.
- Lucero, J. (2018). *Teacher as conceptual artist*. Amsterdam, NL: Lectoraat Kunsteducatie, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.
- Nijs, L., Bremmer, M., & Van den Dool, J. (2018). *Singewing Space. An augmented blended learning approach to learning music*. Amsterdam, NL: Lectoraat Kunsteducatie Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

Ontsluiten onderzoek

Afgelopen jaar zijn alle publicaties verwerkt in een online catalogus op de website van het lectoraat om de vindbaarheid en toegankelijkheid van de publicaties te vergroten.

5. Reflectie op het lectoraat

Het lectoraat heeft een Raad van Advies ingesteld die de onderzoeksvorstellen van de leden van de onderzoeksgroep peer reviewen en het lectoraat als geheel evalueren. De leden zijn: Diederik Schönau, Linda Reus, Edwin van Meerkerk en Sandra Trienekens. Alle onderzoeksvorstellen van de onderzoeksgroepsleden zijn door twee leden van de Raad van Advies ge-peerreviewed en hebben tot aanscherping van de onderzoeksvorstellen geleid. Bij de slot bijeenkomst van de onderzoeksgroep was Diederik Schönau aanwezig om kennis te nemen van en vragen te kunnen stellen over de gepresenteerde onderzoeken. De Raad van Advies heeft in een evaluatiegesprek teven het lectoraat als geheel geëvalueerd. Tot slot, het lectoraat is in november 2018 gevisiteerd en het predicaat goed gekregen.